

1

De huid.

Het grootste menselijke orgaan, dat ook het vaakst wordt vergeten. Bij een gemiddelde volwassene beslaat de huid in totaal zo'n twee vierkante meter, een achtste van het totale lichaamsoppervlak. De structuur van de huid is een waar kunstwerk: een wirwar van haarvaten, klieren en zenuwen, met een regulerende en beschermende functie. Ze vormt onze zintuiglijke koppeling met de buitenwereld, de scheidslijn waar het individu – wij zélf – ophoudt te bestaan.

En zelfs in de dood blijft iets van die individualiteit voortbestaan.

Wanneer het lichaam sterft, gaan de enzymen die door het leven in bedwang werden gehouden als een dolle tekeer. Ze verslinden de celwanden en zorgen dat de vloeibare inhoud naar buiten komt. De lichaamsvloeistoffen stijgen naar de oppervlakte en hopen zich op onder de huidlagen, waardoor die lossen gaan zitten. De huid en het lichaam, die tot dan toe twee integrale onderdelen vormden van één geheel, beginnen zich van elkaar af te scheiden. Er ontstaan blaasjes. Hele stukken huid beginnen los te laten, afgeschud zoals een ongewenste jas op een zomerdag.

Maar zelfs als de huid dood is en afgestoten, behoudt ze nog sporen van haar vroegere zelf. Zelfs nu kan ze nog een verhaal vertellen, of geheimen bewaren.

Ervan uitgaande dat je weet waarnaar je moet kijken.

Earl Bateman lag op zijn rug, met zijn gezicht naar de zon. Hoog boven zijn hoofd zwenkten vogels door de strakblauwe lucht van Tennessee, die behalve het spoor van een vliegtuig dat langzaam

vervaagde geen enkel wolkje bevatte. Na een hele dag te hebben ge-
vist genoot hij altijd van het prikken van de zon op zijn huid, van
de manier waarop het felle licht alles wat het beroerde een nieuwe
aanblik gaf. In Tennessee was er nooit een tekort aan zon, maar
Earl kwam oorspronkelijk uit Chicago en de koude winters had-
den een blijvende kilte in zijn botten achtergelaten.

Toen hij in de jaren zeventig naar Memphis was verhuisd, was
de moerassige vochtigheid hem meteen al veel beter bevallen dan
de winderige straten van zijn geboorteplaats. Hij had een kleine
tandartspraktijk waarvan hij zijn jonge vrouw en twee kleine kin-
deren moest onderhouden en kon dus minder tijd in de buiten-
lucht doorbrengen dan hij zou willen. Maar het had gekund. Hij
hield zelfs van de verzengende hitte van de zomers in Tennessee,
wanneer een briesje als een warme washand aanvoelde. Hij genoot
van de avonden met Kate en de jongens in hun krappe flatje, zon-
der ook maar een zuchtje frisse lucht.

Maar dat was allemaal veranderd. Zijn tandartspraktijk liep goed
en het flatje was al lang geleden ingeruild voor iets groters en be-
ters. Kate en hij waren twee jaar geleden verhuisd naar een huis met
vijf slaapkamers, in een goede buurt. Met een breed, frisgroen ga-
zon, waar de groeiende schare kleinkinderen veilig kon spelen en
waar de fijne mist van de sproei-installaties door de vroege och-
tendzon in honderden miniregenboogjes uitwaaierde.

Het was op dit gazon geweest dat hij, vloekend en zwetend bij
het afzagen van een dode tak van de grote, oude goudenregen, een
hartaanval had gekregen. Hij had de zaag in de boomtak laten zit-
ten en nog net een paar wankele stappen in de richting van het huis
kunnen zetten, voor hij door de pijn was overmeesterd.

In de ambulance had hij, met een zuurstofmasker op zijn ge-
zicht, Kate's hand stevig omklemd en geruststellend naar haar ge-
probeerd te glimlachen. In het ziekenhuis volgde het gebruikelijke
gespannen ballet van medisch personeel, met naalden die gehaast
tevoorschijn werden gehaald en allerlei apparaten die bliepten. Toen
de rust uiteindelijk was weergekeerd, was dat een hele opluchting
geweest. Even later, na het invullen van alle noodzakelijke formu-
lieren – de onvermijdelijke bureaucratie waar iedereen vanaf zijn

geboorte mee te maken krijgt – had Earl weer naar huis gemogen.

En daar lag hij nu, uitgestrekt in de lentezon. Hij was naakt en lag op een laag, houten staketsel, iets boven het tapijt van gras en bladeren. Hij bevond zich hier al langer dan een week, zodat het vlees inmiddels was opgelost en het bot en het kraakbeen onder de gemummificeerde huid waren blootgelegd. Aan de achterkant van zijn schedel plakten nog een paar pieken haar en zijn lege oogkassen staarden naar de azuurblauwe lucht boven hem.

Ik was klaar met alles opmeten en stapte uit het houten frame dat bespannen was met draadgaas en het lichaam van de tandarts tegen vogels en knaagdieren beschermde. Ik veegde het zweet van mijn voorhoofd. Het was laat in de middag en ondanks de tijd van het jaar al erg warm. Desondanks liet de lente op zich wachten; alle knoppen waren dik en opgezwollen. Over een week of twee zou het schouwspel adembenemend zijn, maar nu hielden de berken en de esdoorns van het bos in Tennessee hun nieuwe loof nog binnen, alsof ze aarzelden of ze het wel moesten loslaten.

De heuvel waar ik me bevond was niet zo opvallend. Je zou hem bijna pittoresk kunnen noemen, maar wel minder dramatisch dan de indrukwekkende bergkammen van de Smoky Mountains die in de verte oprezen. Iedereen die hier kwam werd echter met een geheel ander aspect van de natuur geconfronteerd. Het terrein lag bezaaid met mensenlichamen in diverse stadia van ontbinding. In het struikgewas, in de volle zon of in de schaduw; de meer recente nog opgezwollen van de ontbindingsgassen, de oudere al gelooid en uitgedroogd. Sommige waren aan het oog onttrokken, begraven, of in de achterbak van een auto verstopt. Andere, zoals dege- ne die ik net had gewogen, waren afgeschermd door vierkante ga- zen schermen en uitgesteld als een soort griezelige kunstinstallaties. Het doel van deze plaats was echter veel serieuzer. En veel minder openbaar.

Ik deed mijn materiaal en schrijfblok terug in mijn tas en be- woog mijn vingers even om de stijfheid te verdrijven. Er liep een dunne, witte lijn dwars over mijn handpalm, waar het vlees tot op het bot opengereten was geweest en die mijn levenslijn keurig in tweeën had gespleten. Zeer toepasselijk, aangezien het mes dat een

jaar geleden bijna een einde aan mijn leven had gemaakt, het ook een heel nieuwe wending had gegeven.

Ik hing de tas over mijn schouder en stond op. Toen ik het volle gewicht van de tas voelde, schoot er een pijnscheut door mijn buik. Het litteken onder mijn ribben was volledig hersteld en over een paar weken zou ik de antibiotica die ik nu al negen maanden slikte niet meer nodig hebben. Ik zou de rest van mijn leven vatbaar blijven voor infecties, maar ik prees mezelf gelukkig dat ik alleen maar een deel van mijn darmen en mijn milt was kwijtgeraakt.

Moeilijker was het om vrede te hebben met wat ik nog meer was kwijtgeraakt.

Ik liet de tandarts over aan zijn langzame ontbindingsproces, ontweek een donker, opgezwollen lichaam dat gedeeltelijk in het struikgewas verscholen lag en volgde het smalle zandpad dat tussen de bomen door kronkelde. In de schaduw van een omgevallen boomstam zat een jonge zwarte vrouw in een grijs operatiepak op haar hurken naast een gedeeltelijk verscholen lijk. Ze gebruikte een pincet om kronkelende larven van het lichaam te pakken en deponeerde die een voor een in bekertjes met een schroefdop.

‘Dag, Alana.’

Met haar pincet nog in de aanslag keek ze naar me op en lachte me toe. ‘Ha, David.’

‘Is Tom er ook?’

‘Ik heb hem voor het laatst bij de plateaus gezien. En kijk uit waar je loopt,’ riep ze me na. ‘Ergens daarbeneden in het gras ligt nog een officier van justitie.’

Ik hief mijn hand ten teken dat ik haar had gehoord en vervolgde het pad. Dat liep parallel aan een hoog hekwerk dat het bijna één hectare grote terrein omringde. Boven op het hek van harmonica-gaas waren rollen prikkeldraad gespannen en er stond nog een tweede schutting achter, ditmaal van hout. De enige toegang tot het terrein was een grote poort met een bord met daarop in doodgewone zwarte letters de tekst: ANTHROPOLOGY RESEARCH FACILITY. De minder officiële benaming ervan was echter bekender.

De meeste mensen noemden het gewoon de Bodyfarm.

Een week geleden had ik nog in de betegelde hal van mijn appartement in Londen gestaan, met mijn koffers aan mijn voeten. Buiten kondigde het zachte getjilp van vogels in het bleke ochtendkrieken een nieuwe lentedag aan. Terwijl ik wist dat ik niets was vergeten, nam ik in mijn hoofd toch nog een keer het lijstje door van alle belangrijke zaken voor mijn vertrek: de ramen waren dicht, de post was stopgezet, de verwarmingsketel uit. Ik was gespannen en voelde me niet op mijn gemak. Niet dat ik niet eerder op reis was geweest, maar dit was anders.

Bij deze reis zou niemand op mijn terugkeer wachten.

De taxi was te laat, maar ik had ruim de tijd voor mijn vliegtuig vertrok. Maar toch. Ik merkte dat ik steeds rusteloos op mijn horloge keek. Vanuit mijn ooghoek ving ik een glimp op van de zwart-witte victoriaanse tegels een paar meter van me vandaan. Ik wendde mijn blik af, maar toen had het ruitpatroon het bekende verband in mijn geheugen alweer gelegd. Het bloed bij de voordeur was al lang weggepoetst, en de muur erboven weer schoon. De hele hal was overgeschilderd toen ik in het ziekenhuis lag. Er was geen enkele fysieke herinnering aan wat hier een jaar geleden was voorgevallen.

Toch werd ik opeens door een gevoel van claustrofobie overvallen. Ik zette mijn koffers voor de deur en zorgde daarbij dat ik mijn buik niet te veel belastte. Net toen ik de deur achter me dichttrok, kwam de taxi aanrijden. De stevige klap van de deur had iets definitiefs. Zonder verder nog op of om te kijken liep ik naar de ronkende taxi, die bedompte dieseldamp uitstootte.

De taxi zette me een klein stukje verderop af bij het metrostation, vanwaar ik de Piccadilly-lijn naar Heathrow nam. Het was nog te vroeg voor de ochtendspits, maar er zaten al een paar andere mensen in de metrowagon, die met de instinctieve onverschilligheid die Londenaren eigen is elk oogcontact vermeden.

Het was goed dat ik wegging, bleef ik tegen mezelf herhalen. Dit was de tweede keer in mijn leven dat ik de noodzaak voelde Londen even te ontvluchten. Anders dan de eerste keer, toen ik na de dood van mijn vrouw en dochttertje aan mijn verwoeste leven had willen ontsnappen, wist ik nu dat ik zou terugkeren. Ik wilde alles

alleen even ontvluchten, wat afstand scheppen tussen mij en dat wat er kortgeleden was gebeurd. Bovendien had ik al in geen maanden meer gewerkt en ik hoopte dus dat dit tripje het gemakkelijker zou maken om straks de draad weer op te pakken.

En dat ik erachter zou komen of ik het nog aankon.

Ik kon geen betere plaats bedenken om dat te ontdekken. Het onderzoeksterrein in Tennessee was tot voor kort uniek geweest, het enige veldlaboratorium ter wereld waar forensisch antropologen echte lijken in de openlucht gebruiken om het ontbindingsproces te bestuderen. Op die manier kunnen ze de noodzakelijke aanwijzingen achterhalen die vertellen hoe en wanneer iemand aan zijn einde is gekomen. Inmiddels was er in Noord-Carolina een vergelijkbaar terrein en zodra de onrust van de plaatselijke bewoners over mogelijke overlast van aasgieren was gesust, zou er nog een in Texas volgen. Ik had zelfs gehoord dat ze ook in India iets dergelijks van plan waren.

Maar hoeveel bodyfarms er ook waren, voor de meeste mensen was het onderzoeksterrein in Tennessee nog steeds het enige echte. Het terrein lag in Knoxville en maakte deel uit van het Instituut voor Forensische Antropologie van de Universiteit van Tennessee. Ik had geboft dat ik daar al vroeg in mijn carrière onderzoek had kunnen doen, maar het was jaren geleden dat ik er voor het laatst was geweest. Te lang geleden, te oordelen naar wat de directeur en mijn vroegere docent, Tom Lieberman, tegen me had gezegd.

Ik zat in de vertrekhal op Heathrow te wachten op mijn vlucht en keek ondertussen naar de langzame, stille dans van vliegtuigen voor de grote ramen, terwijl ik me afvroeg hoe het zou voelen om daar weer te zijn. In de maanden na mijn pijnlijke herstelperiode in het ziekenhuis – en de nog pijnlijker nasleep die daarop volgde –, was het vooruitzicht van deze vier weken lange reis iets om naartoe te werken, een nieuwe start die ik goed kon gebruiken.

Nu ik daadwerkelijk op pad was, vroeg ik me echter voor het eerst af of ik er niet te veel van verwachtte.

Ik moest twee uur wachten in Chicago voor mijn overstap en het laatste staartje van een storm gromde nog na toen mijn vlieg-

tuig in Knoxville landde. Het klaarde gelukkig al snel op en tegen de tijd dat ik mijn bagage had opgehaald, was de zon alweer doorgebroken. Ik haalde bij het verlaten van het vliegveld een paar keer diep adem en liep toen naar het parkeerterrein om mijn huurauto op te halen, genietend van de vochtige lucht die ik niet gewend was. De straten dampten nog na en verspreidden de prikkelende geur van nat asfalt. Door de blauwzwarte gloed van de donderwolken die langzaam in de verte verdwenen, kreeg het groen van de welige begroeiing naast de snelweg iets oogverblindend fels.

Hoe dichterbij de stad kwam, hoe beter ik me begon te voelen. *Het komt vast wel goed.*

Nu, nog geen week later, was ik daar niet meer zo zeker van. Ik volgde het spoor langs een open plek, waar een grote, houten driepoot stond die wel iets weg had van het skelet van een tipi. Op een klein platform eronder lag een lichaam, klaar om opgetakeld te worden en te worden gewogen. Ik verliet het pad en liep met Alana's waarschuwing in mijn achterhoofd naar de overkant van de open plek, waar een paar rechthoekige betonnen plateaus op de bosgrond waren geconstrueerd, die door hun geometrische vorm extra opvielen in deze lommerrijke omgeving. Er lag een aantal lijken in begraven, als onderdeel van een experiment om te kijken hoe effectief grondradar kan zijn bij het lokaliseren van lichamen.

Een paar meter verderop zat een lange, slungelige gedaante in een kaki outfit met een slappe safarihoed op gehurkt op de grond. Hij had een frons op zijn gezicht terwijl hij een metertje op een stuk pijp bestudeerde dat uit de grond omhoogstak.

'Hoe staat het ermee?' vroeg ik.

Hij keek niet op en bleef door zijn stalen brillette turen terwijl hij voorzichtig op de meter tikte. 'Je zou toch denken dat-ie zo'n geur al van ver zou opvangen?' zei hij bij wijze van antwoord.

In plaats van de langgerekte, lizige manier van praten hier in het zuiden, verrieden zijn korte klinkers dat zijn wortels aan de oostkust lagen. Tom Lieberman was al zolang ik hem kende op zoek naar zijn eigen heilige graal. Molecuul voor molecuul onderzocht hij de gassen die tijdens het ontbindingsproces vrijkomen, om de geur van verrotting te analyseren. Als je wel eens een dode muis on-

der je vloer hebt gehad, weet je dat die geur bestaat en dat die lang nadat menselijke zintuigen die niet meer waarnemen, blijft voortbestaan. Zo zijn honden nog jaren nadat een lijk begraven is in staat dat geurspoor op te pikken. Toms theorie was dat je een sensor moest kunnen ontwerpen die datzelfde kon, wat het lokaliseren en bergen van lichamen veel gemakkelijker zou maken. Maar zoals dat voor zoveel dingen geldt, bleken theorie en praktijk twee verschillende dingen.

Hij kwam overeind met een kreun die zowel frustratie als tevredenheid kon betekenen. ‘Oké, klaar.’ Hij vertrok zijn gezicht even toen zijn kniegewrichten protesteerden.

‘Ik ben op weg naar de kantine. Heb je zin om mee te gaan?’

Hij glimlachte spijtig terwijl hij zijn spullen opruimde. ‘Nee, helaas, vandaag niet. Mary heeft boterhammen voor me gemaakt. Kip met taugé, of iets ander walgelijks gezonds. En voor ik het vergeet, kom je dit weekend bij ons eten? Ik geloof dat ze het in haar hoofd heeft gehaald dat je hard toe bent aan een degelijke maaltijd.’ Hij trok een verongelijkt gezicht. ‘Jou wil ze vetmesten terwijl ik konijnenvoer krijg. Dat is toch niet eerlijk?’

Ik glimlachte. Toms vrouw kon heerlijk koken en dat wist hij. ‘Zeg maar dat ik graag kom. Zal ik je even helpen?’ vroeg ik toen hij de canvas tas over zijn schouder hees.

‘Nee, het gaat wel.’

Ik wist dat hij mij probeerde te ontzien, maar hoewel we langzaam naar het hek terugliepen, merkte ik dat hij degene was die buiten adem raakte. Toen ik Tom had ontmoet was hij al dik in de vijftig geweest en had hij met beide handen de kans gegrepen een onervaren Britse forensisch antropoloog een duwtje in de rug te geven. Ik bedacht maar liever niet hoe lang dat inmiddels geleden was, en de jaren hadden hun sporen nagelaten. We denken dat mensen altijd zo blijven zoals wij ze ons herinneren, maar dat is natuurlijk nooit het geval. Toch was ik geschrokken toen ik Tom na al die tijd weer had teruggezien.

Hij had niet formeel aangekondigd wanneer hij zou terugtreden als directeur van het antropologisch onderzoeksinstituut, maar iedereen wist dat hij het jaar hoogstwaarschijnlijk niet zou volmaken.

Zelfs de plaatselijke krant van Knoxville had twee weken eerder een artikel aan hem gewijd, dat meer op een eerbetoon dan op een interview had geleken. Hij zag er nog steeds uit als de basketbalspeler die hij vroeger was geweest, maar het groeiend aantal jaren had zijn toch al magere lichaam iets uitgemergelds gegeven. Met zijn terugwijkende haargrens en zijn holle wangen straalde hij een zekere ascetische, maar tegelijk zorgwekkende broosheid uit.

De twinkeling in zijn ogen was echter hetzelfde gebleven, net als hij zijn goede humeur en zijn vertrouwen in de mensheid had behouden, ondanks een carrière waarin hij de duistere kanten ervan veelvuldig en van dichtbij had meegemaakt. En zelf ben je nu ook niet direct ongeschonden, dacht ik bij mezelf, terwijl ik aan het lelijke littekenweefsel onder mijn overhemd dacht.

Toms stationcar stond op de parkeerplaats naast het onderzoeksinstituut. We bleven even bij het hek staan en trokken allebei eerst onze beschermende handschoenen en overschoenen uit. Nu het hek achter ons was dichtgevallen, leek niets te wijzen op wat er zich aan de andere kant bevond. De bomen achter het hek, met kale takken die al een spoor van groen, fris, nieuw leven vertoonden, ruisten in het warme briesje en oogden heel gewoon en onschuldig.

Eenmaal buiten haalde ik mijn mobieltje tevoorschijn en zette dat weer aan. Hoewel het niet verboden was, vond ik het niet zo gepast de rust op het terrein te verstoren met een telefoongesprek. Niet dat ik een telefoontje verwachtte. De mensen die me mogelijk wilden bellen, wisten dat ik in het buitenland zat en de persoon die ik het liefst had willen spreken, ging me toch niet bellen.

Ik stopte de telefoon weer weg terwijl Tom de achterbak van zijn auto opende en zijn tas erin liet zakken. Hij probeerde niet al te luidruchtig te ademen terwijl ik mijn best deed daar geen acht op te slaan.

‘Wil je een lift naar de kantine?’ bood hij aan.

‘Nee, dank je. Ik loop wel. Ik kan wel wat lichaamsbeweging gebruiken.’

‘Wat een bewonderenswaardige discipline. Ik zou me bijna gaan schamen.’ Hij praatte niet verder omdat zijn telefoon overging,

haalde hem tevoorschijn en keek eerst snel op het display. ‘Sorry, maar deze persoon moet ik echt even te woord staan.’

Ik wilde hem niet storen en liep naar de overkant van de parkeerplaats. Hoewel het onderzoeksinstituut op het terrein van de medische faculteit van de universiteit was gevestigd, had het daar officieel niets mee te maken. Weggestopt in een beboste, verschoolen hoek was dit een geheel andere wereld, die losstond van de moderne gebouwen en de parkachtige groene stroken rond het ziekenhuis, waar het een druk komen en gaan was van patiënten, studenten en verplegend personeel. Op een bankje zat een jonge man in een spijkerbroek naast een verpleegkundige die lachte; ik zag een moeder die haar huilende kind bestraffend toesprak, en een zakenman met een mobieltje die een geanimeerd gesprek voerde. Bij mijn eerste bezoek had ik maar moeilijk kunnen wennen aan het contrast tussen het verstilde verval achter de hekken en het drukke, normale leven daarbuiten. Nu viel het me amper nog op.

Mettertijd wennen we bijna overal aan.

Ik liep op een drafje een trap op en sloeg het pad naar de kantine in, blij dat ik niet hijgde. Ik had pas een paar stappen gezet toen ik achter me snelle voetpassen hoorde naderen.

‘David, wacht!’

Een man die ongeveer even oud en lang was als ik, snelde mijn kant op. Paul Avery was een van de rijzende sterren van het onderzoeksinstituut: zijn naam werd veelvuldig genoemd als Toms vanzelfsprekende opvolger. Hij was een soort wandelende encyclopedie, gespecialiseerd in het menselijke skelet, en zijn grote handen en stompe vingers waren zo behendig als die van een chirurg.

‘Ga je eten?’ vroeg hij toen hij me had ingehaald. Zijn krullen waren bijna blauwzwart van kleur en zijn kin vertoonde een donkere waas van stoppels. ‘Is het oké als ik meega?’

‘Tuurlijk. Hoe gaat het met Sam?’

‘Goed. Ze zou vanochtend met Mary langs een aantal babywinkels gaan. Ik vrees met grote vreze voor mijn creditcard.’

Ik glimlachte. Ik kende Paul pas sinds kort, maar zowel hij als zijn zwangere vrouw Sam hadden me hier zeer hartelijk ontvangen. Ze was bijna uitgerekend, en hoewel Paul zijn best deed blasé te

doen over hun eerste kind, deed Sam geen enkele poging te verbergen hoe spannend ze het vond.

‘Ik ben blij dat ik je even spreek,’ vervolgde hij. ‘Een van mijn promovendi heeft zich verloofd en dat gaan we vanavond met een paar mensen vieren. Niks bijzonders, gewoon een borrel en wat eten. Heb je zin om mee te gaan?’

Ik aarzelde. Ik vond het aardig dat hij me uitnodigde, maar het vooruitzicht om met een stel vreemden te gaan eten, klonk me verre van aantrekkelijk in de oren.

‘Sam komt ook, en Alana, dus je kent in ieder geval al een paar mensen,’ voegde Paul eraan toe toen hij mijn aarzeling bespeurde. ‘Kom op, het wordt vast leuk.’

Ik kon geen enkele reden bedenken zijn aanbod af te slaan. ‘Nou... Oké dan. Dank je wel.’

‘Mooi zo. Dan kom ik je om acht uur ophalen bij het hotel, goed?’

Ik hoorde achter ons een auto toeteren. We keken allebei om en zagen dat het Tom was. Hij remde vlak bij ons af, draaide het raampje naar beneden en leunde naar buiten.

‘Ik werd net gebeld door het Tennessee Bureau of Investigation. Ze hebben een lichaam gevonden in een blokhut in de buurt van Gatlinburg. Het klinkt wel interessant. Paul, ik vroeg me af of je, als je het niet al te druk hebt, misschien zin hebt om mee te gaan?’

Paul schudde zijn hoofd. ‘Sorry, maar ik zit de hele middag vast. Kan een van je masterstudenten je niet helpen?’

‘O, vast wel.’ Tom wendde zich tot mij en ik zag een duidelijke twinkeling in zijn ogen. Nog voor hij iets zei, wist ik al wat hij zou gaan zeggen. ‘En jij, David? Zin in wat veldwerk?’